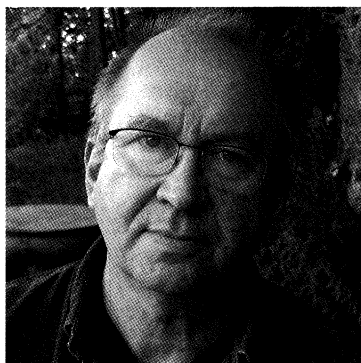
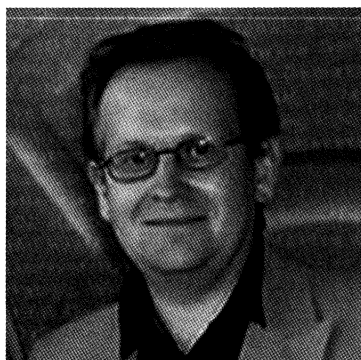

Kaffet, blomman och det tända ljuset

Om gåvan, social solidaritet och senmodernitet

JÖRGEN LUNDÄLV, docent i trafikmedicin, PhD, PD, vid Institutionen för kirurgisk och perioperativ vetenskap, Umeå universitet, och universitetslektor i socialt arbete, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

PER-OLOF LARSSON, universitetsadjunkt i socialt arbete, forskarstuderande, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Erkännandet av den andra människans identitet är en ständig process i samhället. Detta får sitt starkaste uttryck inom familjen, hos vänner och grannar än mellan främlingar. Att ge någon en gåva är ett grundläggande uttryck för samhörighet inom en familj än mellan främlingar. Då exempelvis en familj drabbas av sorg i samband med en trafikolycka delas sorgen som något gemensamt av vänner och bekanta. Detta diskuteras som en form av erkännande vilket i sin tur relateras till social solidaritet.

INLEDNING

Artikeln beskriver och problematiserar fenomenet gåva inom den senmoderna välfärdssektorn. Att ge en gåva, den s.k. gåvogivningen, kan studeras utifrån flera olika perspektiv. Fenomenets ursprung kan härledas från antropologin (Davies, 1972), men har under senare tid även kommit att uppmärksammas inom andra samhällssektorer som till exempel inom ekonomi (Otnes och Beltrami, 1996), socialt arbete (Neisser, 1973; Järvinen, 2002) och psykologi (Otnes och Beltrami, 1996). Gåvogivningen kan ses som en konkret form (Komter, 2005) men också i överförd bemärkelse, som organdonation (Lindblad, 2003; Titmuss, 1997) och i sin symboliska form, livet som gåva (Särdquist, 2005).

Det senmoderna samhället har beskrivits på många olika sätt exempelvis genom individualisering (Johansson, 2004), fragmentering, mångfald samt med fokus på kön och etnicitet i stället för klassperspektiv (Johansson och Sernhede, 2006). Massmedias roll har också stor betydelse i det senmoderna samhället när det gäller identi-

tetsbildningsprocesser. Nya integrerings- och exkluderingsformer är andra väsentliga inslag (Madsen, 2006).

Artikeln för ett resonemang kring gåvan och dess olika teoretiska innebörder utifrån Axel Honneths teori om erkännande och Komters teoretiska modell där gåvan har en central plats för att skapa social solidaritet.

GÅVA OCH GLOBALISERING

Globaliseringen inom det senmoderna samhället visar sig inom flera områden; elektronisk information, ökad global militär närvaro, transnationella företags utveckling, framväxten av global kultur, världsekonomin utveckling, masstransportsystem, turism, globala och sociala rörelser. Exempel på dessa rörelser är demokrati-, kvinno- och miljörörelser (Turner och Rojek, 2001).

Flyktingar och invandrare har blivit ett naturligt inslag i de skandinaviska samhällena. Detta har lett till kulturmöten där skandinaviska sedvänjor möter seder och bruk från andra delar av världen (Allwood och Franzén, 2000; Sernhede, 2002; Thörn, 2002). Det skandinaviska rättighetstänkandet möter därmed andra uppfattningar om välfärdssektorns tjänster i vid bemärkelse inom hälso- och sjukvården samt inom den sociala sektorn. Detta har inneburit att socialarbetare måste lära sig bemästra föränderliga situationer där gåvor ges. Internationella studier visar att gåvor i huvudsak givits av kvinnor (Osteen, 2002). Forskning om gåvans innebörd har genomförts utifrån sociala perspektiv i begränsad omfattning vilket motiverar fler studier inom området.

Begreppet gåva definieras av de båda

forskarna Jacques Godbout och Alain Caillé som följande definition i Osteen (2002): "any exchange of goods or services with no guarantee of recompense in order to create, nourish, or create social bonds between people is a gift" (Osteen, 2002, s. 2; Caillé, 2001; Godbout, 1998; Caillé, 2001). Gåvogivning har i litteraturen även definierats som en "rituell praktik". Berking skriver: "ritual practice through which the current value of a relationship may be communicated and maintained" (Berking, 1999; Osteen, 2002;). I litteraturen har gåvogivningen beskrivits utifrån fem olika kännetecken: 1. Disinterestedness, 2. Risk, 3. Spontaneity, 4. Pleasure och 5. Superfluity (Osteen, 2002, s. 25ff).

Även om gåvan har haft en dominerande hemvist inom antropologin så har den inte spelat ut sin roll i dagens senmoderna samhälle. Den ska ses utifrån solidaritetens horisont (Komter, 2005).

De västerländska samhällena har genomgått stora förändringar där ekonomiska reformer har förändrat familjer och könsrollsmönster. Institutioner som tidigare knöt människor samman: familjen, grannskapet, religionen, nationalstaten har fått minskat inflytande (Turner och Rojek, 2001). Nya frågor om solidaritetens roll och betydelse har aktualiserats. Individualiseringsprocessen har inneburit att individen fått minskade möjligheter att knyta sociala band (Sennett, 2006) samtidigt som vikten av ömsesidig tillit utgör ett villkor för att skapa social solidaritet (Misztal, 1996; Putnam, 2000). Inom organisationer har det ömsesidiga beroendet mellan individerna minskat. Detta har inneburit en ökad differentiering av sociala och kulturella uttryck, så som etnicitet, sexuell läggning och religiös övertygelse. Avslutningsvis har även

den ökade osäkerheten i det senmoderna samhället inneburit att närvaron av främlingar, flyktingar och emigranter upplevts som en potentiell fara. Denna osäkerhetsfaktor som kommer från att det saknas kunskap om deras vanor och preferenser leder till att de möts med misstänksamhet och misstro.

Syftet med vår studie är att med ut-

gångspunkt från olika uttrycksformer beskriva, analysera och problematisera gåvans roll och innebörd i det senmoderna samhället.

1. Vilken funktion har gåvan i det senmoderna samhället?
2. Vilka uttrycksformer har gåvan?
3. Vilken betydelse har gåvan inom olika samhällsområden?

BRYTPUNKTEN – ERKÄNNANDEFORMEN

Vikten av att erkänna den andre går att härleda till både nya och klassiska filosofer (Honneth, 2003). Erkännandet baseras på ett ömsesidigt förhållande mellan två individer. För att kunna känna självrespekt måste människor erhålla respekt, hänsyn och aktning från andra.

Den tyske socialfilosofen Axel Honneth har utvecklat en teori som handlar om hur människor bygger upp relationer till varandra. Honneth urskiljer tre olika former av intersubjektivt erkännande; genom kärlek, liv och lag. Han indelar samhället i tre olika sfärer; den privata, den offentliga och den sociala sfären. I den privata sfären benämns erkännandet som kärlek. Denna erkännandeform utvecklar självtillit som innebär att man är älskad för den man är (Madsen, 2006).

I den offentliga sfären kallas erkännande för allmän aktning. Denna form av erkännande utvecklar självaktning. Att erkänna den andra människans sociala värde har ett samband med vad som här benämns som social distans.

I den sociala sfären heter erkännandet social solidaritet och här skapas självkänsla i såväl privatlivet som i arbetslivet när de individuella prestationerna får sitt erkännande inom gemenskapen (Honneth, 2003; Madsen, 2006).

Människan bygger upp positiva relationer till sig själv genom att skapa positiva och bekräftande relationer till andra. Människan blir människa genom att reflektera över sina relationer till andra.

Begreppet solidaritet har kommit att vara både globalt och abstrakt. Ett uttryck för denna abstrakta solidaritet är det världsomspännande nätverket av intressegrupper, den nya globala solidaritetsrörelsen.

När vi nu talar om solidaritet så innebär detta inte bara en konkret form utan även en abstrakt form. Ett exempel på detta är det nätverk av sociala rörelser som utvecklats under senare decennier. Denna abstrakta solidaritet som även är ett uttryck för social distans kan ses som ett uttryck för social omsorg och stöd till andra människor även om det inte innebär en direkt konfrontation med fattigdom eller hungerns konsekvenser.

Den anonyma globala solidariteten kan anta både positiva och negativa värden. Bristen på personligt ansvar och en låg grad av personligt och känslomässigt engagemang gör det möjligt att mobilisera ett stort antal människor i nätverk. Men det gör det också möjligt att reducera solidaritet till ett enkelt utbyte av information även om denna enkla solidaritetshandling skapar ett ökat medvetande.

Denna form av solidaritet skapar däremot inte ett personligt ansvarstagande till andra enskilda individer. Det är inte givet att denna form av solidaritet leder till ett personligt ansvarstagande till andra människor av kött och blod. Men man måste ändå säga att solidaritetsrörelsen utgör en dynamisk blandning av både en begränsad, abstrakt och ett kraftfullt uttryck för en social solidaritet (Turner och Rojak, 2001).

SOLIDARITET

Komter identifierar fyra utmärkande drag av solidaritet i det senmoderna samhället. Dessa är erkännande av den andre, socialt avstånd, motiv för solidaritet och ömsesidighet (Komter, 2005 s. 194ff).

Medan solidaritetsbegreppet är abstrakt och används på ett abstrakt sätt i vardagslag så förknippas gävgivandet of-

tast med konkreta och materiella ting som ges vid särskilda tillfällen mellan människor. Att ge en gåva är en handling som skapar och upprätthåller sociala band genom att människor känner sig förpliktigade att ge något i gengäld. Solidaritet i sin tur kan sägas vara ett kitt som binder människor samman genom att den representerar vissa delade normer och värderingar.

Den globala solidaritetsrörelsen kan beskrivas med hjälp av fyra teoretiska begrepp eller motivbilder enligt Komter (Komter, 2005). Dessa motivbilder är affektion, jämbördighet, makt och egenintresse. Vi väljer att fokusera på ömsesidighet och uppoffring. Solidariteten kan enligt Komter just ta sig två uttryck: gåva och uppoffring. Dessa uttryck kan variera i grad av anonymitet och abstraktion. Gåvans prototyp är att bryta brödet, en grundläggande moralisk handling som att ge en gåva till en medmänniska. Detta kanske i sin tur kan leda till att denne känner sig förpliktad till att göra en motprestation och i så fall har en moralisk förpliktelse just skapat ett socialt band.

Ett rent ekonomiskt utbyte, exempelvis en affärstransaktion, har inte denna moraliska innebörd som leder till att det skapas sociala band.

Den ömsesidigheten det innebär att dela med sig kan vara ett fundament för fredlig samexistens och gästfrihet.

GÅVAN – KAFFET, BLOMMAN OCH DET TÄNDA LJUSET

Att möta närstående i samband med ett plötsligt dödsfall, exempelvis en dödsolycka i vägtrafiken, är ett typexempel på ett erkännande av sorgen. Polisen och/eller prästen som gör det första besöket hos den drabbade får ett erbjudande om en kopp kaffe. Ljuset, fotografiet, blomman och eftertankarna tecknar här en existentiell bild av människans utsatthet. Därigenom upprättas sociala band genom den sörjande människan och den professionella. Denna sociala kontakt skapar ett socialt utbyte. Utbytet som ligger i det finstämda erkännandet av den andra och dennes intresse. Denna ömsesidighet

Översikt 1. Insamlingsstiftelser och minnesfonder till minne för barn och ungdomar som dödats eller skadats i vägtrafiken i Sverige (i urval från webbsidor):

<i>Stiftelse/minnesfond</i>	<i>Ändamål</i>
Stiftelsen Nicklas Bladhs minne	finansiering av gång/cykelbanor
Erik Bergendahls minnesfond	debatt kring alkohol och bilkörning
Umeå IK Handbollens minnesfond	lovande handbollstjej eller ungdomsledare
Therese minnesfond	till talangfull tjej/dam i Therese cup
Daniel Renlunds minnesfond	till ungdom/ungdomsledare i förening
Anders Bogges Minnesfond	till aktiva och ledare i förening
Till Gustaf Erikssons Minne	till ändamål inom scouterna
Robin och Victor Hills Minnesfond	gott kamratskap, uppträdande
Anna-Stina och John Mattsons	
Minnesstiftelse för Sonen Johan	till ungdomar och närstående samt till forskning inom trafikskadeområdet

Gravplats med gåvor från närstående. Foto: Per-Olof Larsson.

handlar till en del om egenintresse men utgör även en nödvändig förutsättning för det sociala.

Den nya informationsteknologin gör det möjligt att skapa nya former för solidaritetshandlingar. Det har vuxit fram webbsidor på Internet där familjer, enskilda och nätverk publicerar minneshemsidor om barn och ungdomar som förölyckats i trafikolyckor. Där är det också möjligt för människor som känner famil-

jen eller kommer i kontakt med familjen eller bara av en slump uppmärksammar webbsidan, att kunna visa sitt erkännande genom att beklaga sorgen och visa sitt deltagande. På de flesta av dessa sidor finns även anvisningar om hur man kan söka medel eller skänka en penninggåva till offrets minne. (Minnesfonder.)

Ett annat exempel är att kända eller helt okända människor visar sitt deltagande genom att helt anonymt lägga en

blomma, tända ett ljus vid den plats där olyckan ägt rum (Lundälv, 2004). Båda exemplen har det gemensamma att de illustrerar relationen mellan det privatas form av erkännande, den kärleksfulla handlingen med den sociala sfärens form av erkännande; social solidaritet.

I det senmoderna samhället har det skapats nya relationer mellan privat, offentlig och det sociala. Exempelvis har under senare tid offentlig och icke-offentlig gåvogivning på Internet uppmärksamats i en svensk studie (Skågeby, 2006). Skågeby drar följande slutsats i sin studie: "Gifting practices are often central to communities (sharing and gifting is often included as a part of the very definition of community). Increased knowledge of these practices will serve as a help to reinforce community values (by supporting ties, bonds, friendships and groups based on similar interests or tastes as well as the sharing of resources) and thus, it will help

managers in supporting sustaining communities" (Skågeby, 2006:33).

KOMTERS SOLIDARITETSMODELL

Komter har sammanställt en teoretisk modell som beskriver solidaritet och gåvor i det senmoderna samhället. Modellen beskrivs i nedanstående figur. I ett flertal artiklar har Komter problematiserat gåvan och solidaritet som fenomen i det senmoderna samhället, och har bland annat beskrivit förhållandet mellan gåvogivning och uppoffringar.

Att ge någon en gåva är ett mer grundläggande uttryck för samhörighet inom en familj än mellan främlingar. Då exempelvis en familj drabbas av sorg i samband med en trafikolycka delas den gemensamma upplevelsen och uttrycket för den gemensamma sorgen.

I figur 1 beskrivs idealtyper eftersom

Figur 1. Vetenskaplig grundstruktur enligt Komter (Komter, 2005a:206).

det finns många exempel på undantag. Känslomässiga band och jämlikhet är starkast mellan nära släktingar och vänner men även här finns utrymme för makt och instrumentella förhållningssätt. Personliga relationer utesluter inte ojämlikhet, egen vinning och självintresse.

De personliga egenskaperna, personligt uttryck och de känslor som den konkreta gåvan är ett uttryck för, är typiska för den mindre gruppen även om det finns i större sammanhang. Först och främst handlar det dock om att skapa sociala band mellan gåvogivare.

Vid ett flertal tillfällen har det i Sverige inträffat trafikolyckor där fordon kraschat och flera ungdomar skadats och förolyckats. Detta har i många fall lett till att ungdomarna i lokalsamhället och de vuxna deltagit i gemensamma sorgeprocesser. Deltagande i sorgvakor och minnesstunder i kyrkan är två exempel (Lindström, 1996; Essen, 1999; TT/Norrköping, 1999; Sohlström, 1999; Flinck, 2001; Granberg, 2001; Edhom och Byström, 2002; Wahlström, 2004; Denccker, 2006; Sandberg, 2006). Genom det gemensamma sorgearbetet utvecklas en form av värdegemenskap.

SAMMANFATTANDE REFLEKTION

Solidaritet handlar i större sammanhang om att skapa samhörighet för att kunna nå politiska och sociala mål. I den här artikeln har vi diskuterat några uttryck för erkännande och social solidaritet i det senmoderna samhället. Vi har i hög grad fokuserat på de positiva sidorna men man kan givetvis inte bortse från att det även finns negativa uttryck.

Men även inom den större positiva gruppen kan solidaritet leda till att minska

den personliga självständigheten, förtryck och till och med blodspillan. Solidaritet är i likhet med gåvogivande aldrig utan risk.

Samhörigheten i mindre grupper vilar på direkt ömsesidigt ansvarstagande och uttrycks genom ömsesidig respekt och hjälp. Men det finns givetvis en risk att den mindre gruppens sociala gemenskap blir selektiv och exkluderande.

Vilket är värdet av den teoretiska modellen när vi betraktar dagens solidaritet i det senmoderna samhället? Modellen kan vara ett steg på vägen för att problematisera bristerna i solidariteten i dagens samhälle. Gåvomodellen gör det möjligt att visa på en riktning därför att den visar på sociala kontakter som binder människor samman genom ömsesidiga förpliktelser. Det är viktigt att finna de sociala organisationer som gör att denna gåvomodell kan utveckla sin potential.

REFERENSER

- Alexander, J. C. & Lara, M. P., 1996. "Honneth's new critical theory of recognition." I: *New Left Review*, 1/220, November–December, pp. 126–136.
- Allwood, C. M. & Franzén, E. (red.), 2000. *Tvårkulturella möten: grundbok för psykologer och socialarbetare*. Stockholm: Natur och kultur.
- Berking, H., 1999. *Sociology of Giving*. Trans. Patrick Camiller. London: Sage.
- Caillé, A., 2001. "The double inconceivability of the pure gift." I: *Angelaki: Journal of the Theoretical Humanities* 6.2 (August 2001):23–38.
- Critchley, S., 1999. "Filosofi i Tyskland: Simon Critchley samtalar med Axel Honneth." I: *Häften för kritiska studier* nr 1, 1999 s. 3–16.
- Danemark, B. & Coniavitis Gellerstedt, L., 2004. "Social justice: redistribution and recognition – a non-reductionist perspective on disability." I: *Disability & Society* 2004;19 (4):339–353.
- Davies, J., 1972. "Gifts and the U.K. economy." I: *Man, New Series*, Vol. 7, No. 3. pp. 408–429.

- Dencker, T., 2006. "Minnesstund för de omkomna." I: *Helsingborgs Dagblad* den 4 november.
- Edholm, A. & Byström, O., 2002. "Umeå i sorg efter dödsolyckan." I: *Östersunds-Posten* den 7 mars.
- Essen, E., 1999. "Det grymma slutet på lovet." I: *Aftonbladet* den 27 februari.
- Fareld, V., 2006. "Från erkännande till vidkännande." I: *Gläntan* nr 3, 2006, s. 74–84.
- Flinck, J., 2001. "Mot målet för att hedra sin döde kamrat." I: *Göteborgs-Posten* den 27 september.
- Fraser, N., 2000. "Rethinking recognition." I: *New Left Review* 3 May/Jun 2000, pp. 107–120.
- Godbout, J. T., 1998. *The World of the Gift*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Granberg, L., 2001. "Polisen hedrade bortgången arbetskamrat." I: *Borås Tidning* den 7 juni.
- Honneth, A., 2003. *Erkännande. Praktisk-filosofiska studier*. Göteborg: Daidalos.
- Honneth, A., 2005. *Kamp om anerkendelse*. Köpenhamn: Hans Reitzels Forlag.
- Johansson, T., 2004. *Socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, T. & Sernhede, O., 2006. *Storstadens omvandlingar: postindustrialism, globalisering och migration*. Göteborg: Daidalos: Centrum för kulturstudier, Göteborgs universitet.
- Järvinen, M., 2002. "Hjälparens universum – ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system." I: Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.), *Perspektiv på sociala problem*, s. 253–273. Stockholm: Natur och Kultur.
- Karlsson, D., 2006. "Bekräftelsen gör oss till individer. Idé och kritik." I: *Dagens Nyheter* den 11 juli.
- Knijjn, T. & Komter, A. (eds.), 2004. *Solidarity Between the Sexes and the Generations: Transformations in Europe*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Komter, A., 1996. "Reciprocity as a principle of exclusion." I: *Sociology*, 30, 299–316.
- Komter, A., 2000. "Perspectives on solidarity. Editorial to the special on solidarity." I: *The Netherlands' Journal of Social Sciences*, 36 (1), 3–15.
- Komter, A., 2001a. "Hidden power in marriage." I: Branaman, A. (ed.), *Self and Society* (pp. 359–381). Malden, Massachusetts: Blackwell.
- Komter, A., 2001b. "Heirlooms, nikes and bribes. Towards a sociology of things." I: *Sociology*, 35 (1), 59–75.
- Komter, A., 2001c. "The disguised rationality of solidarity; Gift giving in informal relations." I: *Journal of Mathematical Sociology*, 25 (4), 385–401.
- Komter, A., 2004a. "Gratitude and gift exchange." I: Emmons, R. A. & McCullough, M. E. (eds.), *The Psychology of Gratitude* (pp. 195–213). New York: Oxford University Press.
- Komter, A., 2004b. "Some darker sides of family solidarity." I: Knijn, T. & Komter, A. (eds.), *Solidarity between the Sexes and the Generations: Transformations in Europe*. Cheltenham: Edward Elgar. Op. cit., pp. 133–150.
- Komter, A., 2005a. *Social Solidarity and the Gift*. New York: Cambridge University Press.
- Komter, A., 2005b. "Zur Veränderung sozialer Bindungen in der Gegenwart." I: Berger, J. (Hg.), *Zerreist das soziale Band? Beiträge zu einer aktuellen gesellschaftspolitischen Debatte* (pp. 53–76). Frankfurt/New York: Campus-Verlag.
- Komter, A., 2005c. "Solidarity and sacrifice; An analysis of contemporary solidarity." I: Stoneham, L. M. (ed.), *Advances in Sociology*, Volume 2 (pp. 205–231). New York: Novascience Publishers.
- Komter, A. & Vollebergh, W., 1997. "Gift giving and the emotional significance of family and friends." I: *Journal of Marriage and the Family*, 59 (Aug.), 747–757.
- Komter, A. & Vollebergh, W., 2002. "Solidarity in Dutch families. Family ties under strain?" I: *Journal of Family Issues* 23 (2), 171–188.
- Lindblad, I. B., 2003. Mediebilderna av organdonation och transplantation. Pressens konstruktioner 1996–2003. Institutionen för kultur och medier, Umeå universitet. Paper vid Den 16. nordiske medieforskningskonferansen 2003 vid Høgskolen i Agder i Kristiansand, Norge 15–17 augusti 2003.
- Lindström, L., 1996. "Minnesstund och tända ljus i skolan." I: *Västerbottens-Kuriren* den 24 september.
- Lundälv, J., 2004. "Offerkastet som gårdagens och morgondagens källa för skuld, sorg och skadeprevention." I: *Kulturella Perspektiv* 2004:2, s. 26–31.
- Madsen, B., 2006. *Socialpedagogik. Integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Mauss, M., 1997. *Gåvan*. Lund: Argos.
- Misztal, B., 1996. *Trust in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press.

- Neisser, M., 1973. "The sense of self expressed through giving and receiving." I: *Social Casework* 54 (May), pp. 294–301.
- Osteen, M., 2002. *The Question of the Gift: Essays Across Disciplines*. London: Routledge.
- Otnes, C. & Beltrami, R.F., 1996. *Gift Giving: A Research Anthology*. Bowling Green: Bowling Green State University Popular Press.
- Putnam, R., 2000. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- de Regt, A. & Komter, A. (eds.), 2003. "Special issue: Key issues in children's and adolescent's lives." I: *Netherlands' Journal of Social Sciences*, 39 (1).
- Sandberg, A., 2006. "De båda omkomna var lärare på skolor i Mark – Minnesstund på Ängskolan i Skene imorgon." I: *Hallands Nyheter* den 20 november.
- Schrift, A.D., 1997. *The Logic of the Gift. Toward an Ethic of Generosity*. New York: Routledge.
- Sennett, R., 2006. *När karaktären krackelerar: människan i den nya ekonomin*. Stockholm: Atlas.
- Sernhede, O., 2002. *Alienation is my nation: hiphop och unga mäns utanförskap i Det nya Sverige*. Stockholm: Ordfront.
- Skågeby, J., 2006. Public and Non-Public Gifting on the Internet. Thesis No. 1244. Department of Computer and Information Science, Linköpings universitet. Linköping Studies in Science and Technology.
- Sohlström, P.-I., 1999. "Ljusen brinner för kompisarna." I: *Aftonbladet* den 27 februari.
- Särdquist, E., 2005. *Livet som gåva. Teonomi och autonomi hos K-E Lögstrup och Johannes Slök*. Licentiatuppsats, April 2005. Institutionen för samhällsvetenskap, Karlstads universitet.
- Thörn, H., 2002. *Globaliseringens dimensioner. Nationalstat, välfärdssamhälle, demokrati och sociala rörelser*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- Titmuss, R.M., 1997. *The Gift Relationship from Human Blood to Social Policy*. London: LSE Books.
- Trice, H.M., 1993. *Occupational Subcultures in the Workplace*. Ithaca. N.Y: ILR Press.
- TT/Norrköping, 1999. "Nio ljus lyste till de omkomnas minne." I: *Nerikes Allehanda* den 1 mars.
- Turner, B. & Rojek, C., 2001. *Society and Culture: Principles of Scarcity and Solidarity*. London: Sage.
- Wahlström, J., 2004. "Dödsolyckans offer hedrades." I: *Västerbottens-Kuriren* den 3 november.

SUMMARY

The Coffee, the Flower and the Lighted Candle – Gift-giving, Social Solidarity and Latemodernity

What is gift-giving? This article presents a brief theoretical overview concerning the concept of gift-giving in the modern society. The concept of gift is an old social and cultural phenomenon. In this article we compare the concept of gift and gift-giving with the concept of recognition. The recognition of the identity is a continuously ongoing process in the society. The aim of the article is to discuss some interesting perspectives of gift-giving in Sweden during recent period.

Ways of showing compassion at causes of death is to present a personal gift like a flower or lighting a candle or to show recognition in public. But now new forms of gift-givings or recognitions for example virtual memorial sites on the Internet are noticed.